

דברי חיזוק והתעוררות אחר מיטתו של רבנו זיע"א מתוך דברים שנאמרו בכולל נר ישראל

משנת חכמים מתורגמים של רבותינו

דיעת התורה של מרן זצוק"ל מפורסמת בעובדות מופלאות, שממש ספר כל אותיות שבתורה, שהכל היה פרוס לפניו. אמנם לפני שנים רבות שמעתי שיעור מהגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, בענין מי שצ"ל ותן טל ומטר ויעלה יובא, ושכח אחד מהן שהדין שצריך לחזור, ובחזרתו הזכיר אותה אך שכח את השניה, האם ממנ"פ יצא או לאו, והוא נידון ידוע בפוסקים. והביא מדברי המהר"ט סברא מחודשת מאוד בענין, ופלפל באריכות מה מקורו של המהר"ט לסברא כה מחודשת, ובתחילת דבריו הביא ששאל את גיסו מרן שר התורה, שאמר לו מיד שהוא גמ' בזבחים או מנחות, כמדו' בסוגיא בענין העולים על המזבח, שבתוך החשבון בקושיא והתירוץ בגמ' מונחת סברא זו. ידיעת התורה מופלאה, לא רק של ידיעת הדברים במקורותיהם, אלא ידיעתה בעומקה, היכן נמצאת סברא כזו בכל התורה. [ונמצאנו למדים דבר מופלא, שאם בסוגיא ביני קדשים עולה סברא שמכחה נכריע בדיני א"ח, הרי שכדי לפסוק אפילו באו"ח צריך לדעת כה"ת כולה].

סמל החכמה וההעמקה בדורנו, תמיד היה בעיני, הגאון המופלא רבי משה שפירא זצ"ל, שידוע גדלותו העצומה בתורה, ולא רק בחלק הנקרא כיום 'מחשבה', הלכות דעות וחובות הלכות, אלא גם בשאר חלקי התורה, והיה מעמיק עצום בחכמה נדירה ומופלאה, לרדת בכל דבר לעומקו בהגדרות חודרות לפני ולפנים, והובא משמו של בנו, שהגיע אליו פעם שאלה כבדה, והתקשה להכריע בדבר, ואמר שבזה יש לשאול את מרן רבי חיים קנייבסקי.

שכינה מדברת מתוך גרונו! יש השגות מעל לכוחות השכל האנושי. ידועים דברי החזו"א באגרתו

המפורסמת (קו"א ח"א איגרת י"ג) על מעלת האיש הזוכה לידיעת התורה, ומבאר שם ענינו, "שהשכל הניתן בנפש כגרעין בגומת השדה התאחד עם החכמה והיו לבשר אחד". השכל, אומר המהר"ל, הוא גר בעוה"ז. הוא רוחני, בלא שייכות לעוה"ז החומרי. והזוכה לידיעת התורה, היינו שהשכל הרוחני המתחבר בנפש האדם כגרעין בגומת השדה, מתאחד עם החכמה להיותם אחד. זהו חיבור של האדם עם החכמה בהתאחדות גמורה.

אמנם בדרך ה' בענין הנבואה ורוה"ק מבואר שיש דברים שאדם קולט בכלי השכל שלו, אמנם ישנה השכלה אלוקית שאינה מגיעה מכלי השכל של האדם אלא מושפעת בשפע אלקי ממעלה. וכמו שמצינו בברכת הדעת, חכמה בינה ודעת, ובנוסח ספרד דעה בינה והשכל, שפירשו השכלה במושכלות שאין האדם יכול להשיג מעצמו בכלי שכלו, אלא מושפעים אליו ממעלה.

בפרשת מתן תורה נא' (שמות יט, יח) "והר סיני עשן כלו מפני אשר ירד עליו ה' באש, ויעל עשנו כעשן הכבשן ויחרד כל ההר מאד". וכ' האוה"ח הק' ששלט האש בגופו של הר ונשרפו אבניו ככבשן ששורפים בו אבני סיד, ואבני הר סיני נעשו סיד, ודרך האבנים כששולט בהם אש הכבשן יזדעזעו וישמיעו קול חרדה וזהו שכ' ויחרד כל ההר מאד.

ומדוע באמת היה צריך את האש הגדולה שהיה במעמד הר סיני, והקולות והברקים, הרי שמעו קול ה' - אנכי ה' אלקיך, וזוהי האמת הכי גמורה שיש בעולם, ואינה צריכה חיזוקים חיזוניים לעורר לבות בני". ואדרבא האש הגדולה היתה טעם לכפית הר כגיגית כמש"כ תוס' בשבת (פח). שהיה חשש שמא יחזרו בהם בראותם האש, וא"כ מדוע היה צורך בזה.

ונראה לבאר, שבמעמד הר סיני הראה

להם הקב"ה את המציאות האמיתית של תורה, שהיא כאש השורפת ומכלה כל החומריות והגופניות. התוה"ק אינה כחכמות חיזוניות, אלא היא חכמה אלוקית, שאין בה מקום לחומריות וגשמיות, ומטהרת ומזככת הכל. התוה"ק כרוכה היא עם השכינה הק' השורה על הלומד. זהו כשזוכים כדברי החזו"א שהחכמה מתאחדת עם השכל להיותם אחד, וכמבואר בדרך ה' שהנשמה אמורה לזכך את הגוף לגמרי. והכרה זו היא גם לכל הזורות, שהזוכה מציאותה האמיתית של התורה, שהזוכה לידיעת התורה, שתשכון בקרבו, הרי שהמקום יהיה עשן כולו, ואבניו כאבני סיד מאש כבשנה של תורה והשכינה הק' השורה עמה.

המנורה כידוע היא כנגד תושבע"פ, ועדות היא שהשכינה שורה בישראל. פשוט לכולנו, **שאנחנו זכינו, שהיתה לנו עדות שהשכינה שורה בישראל!** לכ"א בדורנו, ולא רק בדורנו אלא כבר עשרות בשנים שרבי חיים היה מפורסם כגדול, ואגדות הילכו על גדלותו, ואף בחיי אביו ורבותיו מרנן הרב שך והגרמ"ל ליפקוביץ' זצ"ל, היתה לנו עדות שהשכינה שורה בישראל, שאפשר לזכות לידיעת התורה והשגות למעלה מהשכל האנושי, לא בכלי החכמה, אלא שהשכינה דביקה במי שלומד את התורה, ומתקשרת אליו, וכדברי הרמח"ל הוא יכול להשיג ולהשכיל דברים שאינו יכול להשיג בכוחות אנושיים, ואפילו בדרך כח חומרי וגשמי כשלנו, שייכת מציאות כזו שהשכינה שורה בישראל.

למה זה צריך להביא אותנו? אינני חש שניתן לצמצם את הדברים לכ"א, הן היה כ"כ רב גווניות בגדלותו, כ"א לפי המבט שהוא ראה, צריך לחשוב מה הוא יכול לקחת. כמו שידוע שכשגדול נפטר מעולותיו הן הפקר וכ"א יכול לתפוס מהן, ובאמת אף בחז"ל מצינו שכ"א

מהתלמידים לקח נקו' מסוימת, אמנם חשבת לנכון להזכיר שני דברים:

האחד, שאנו צריכים חיזק במבטנו על גדול"י, יותר התבטלות והכנעה כלפיהם. אין הם רק קצת יותר מאתנו שאחשוב הגרע"א מקשה קושיא ואני מותרך, גדול זה מפרש כך, ולי יש פשט אחר. הרי עיניהם היו על אפיקי הש"ס, במדרגה ומציאות אחרת לגמרי. עשרות של שנים של שקידת התורה ויגיעת התורה, עם יר"ש, זה מזכך ומרומם את האדם להיות מציאות אחרת.

והשני, לשמור שהעדות הזו שראינו לא תשכח מפנינו ומפי זרענו, את המציאות הזו של יהודי היושב שקוע בתורה כל הזמן, וכמו שראינו שגם כשנכנסו הרבה אנשים, וצלמים, ולרבי חיים זה לא נוגע, שקוע בלימודו, לא מעניין אותו כלום, ורק תורה והתמדה ושקידה בלי גבול, וכל תשובותיו כלאחר יד, לא נוגע אליו. ועדות זו מחייבת אותנו, כי לנו התברר והתאמת שיש מציאות כזו בעולמנו.

מעלות אלו לא מגיעות מעצמם. לא מספיק להתפעל מהסיפורים על ידיעת התורה המופלאה, ועל רוח הקודש שהיתה תמידים כסדרם, ולהתאנח מה חסרנו, אלא צריכים לחשוב מה אנו יכולים לקחת מזה. שאנחנו נתחזק לפי דרגתנו. **בלי עמל ויגיעה, בלי רצון ושאיפה, אי אפשר לקנות כלום!** שנגביר את השאיפות, לרצות לשאוף ולהשתוקק. לפעמים כשנמצאים קרוב כל הזמן, לא חושבים על זה, אך לאחר ההסתלקות, כשמרגישים שלאט לאט הדבר מתרחק ונאבד מאתנו, הנפש הטבעית רודפת אחריו. וזה הזמן להתבונן ולהחזירי ללב, מה ראינו, איזו דמות מופת היתה לנו עינינו, לעורר בקרבנו שאיפות נעלות, להגדיל את הרצונות, ההקרבה, והנכונות לעמול ע"מ להשיג.

מאוד מאוד קשה שלא זכינו שנוכל

"דרשו ה' בהמצאו". וישנה הסתגלות מיוחדת יותר לתשובה, לפי שהוא זמן של כפרה.

כך גם במיתת הצדיקים והספדים, שאז הוא זמן החימום והתעוררות, וישנה אז הארה מיוחדת ממרום להתעורר בתשובה. וכן מצינו בגמ' (כתובות קג:): "כל הדהו באשכבתא דרבי, מזומן לחיי העולם הבא". זה משום שאז היתה התעוררות גדולה באותו המעמד הקדוש, שכולם נעשו אז בעלי תשובה גמורים. עכ"ד.

זו חובתנו בזו השעה! נעשה את המוטל עלינו, ונזכה לכפרה המרומזת גם בפרשת "פרה". כמו שאמרו חז"ל: "למה נסמכה פרשת מיתת מרים לפרשת פרה אדומה? לור לך מה קרבנות מכפרין, אף מיתת צדיקים מכפרת" (מועד קטן כח).

ממקודשין. בשעה שעושה הקב"ה דין בקדושו, מתיירא ומתעלה ומתהלל".

אומר הגר"א קוטלר זצ"ל בספרו "משנת רבי אהרן על התורה", שבזה נראה לבאר מה שאמרו חז"ל (מועד קטן כח). שמיתת צדיקים מכפרת כמו יום הכיפורים. וביום הכיפורים מצינו שהוא מכפר דווקא עם התשובה, כמפורש ביומא (פז). א"כ יש לשאול, היכן מצינו שישנה עשיית תשובה במיתת הצדיקים?

אלא, זה מה שנאמר "נורא אלוקים ממקדשך - ממקודשין, בשעה שהקב"ה עושה דין במקודשיו, שמו מתיירא ומתקלס ומתעלה". והיינו שישנה התעוררות גדולה בעולם, כתוצאה ממיתת הדין. וכמו שמצינו גם ביום הכיפורים שנאמר בו (ישעי טז)

כאשר מתבוננים בגדלות שבאה לידי ביטוי ב"וידום אהרן", אומר הגר"צ הלוי דינר זצ"ל בספרו "מקדש הלוי", אנו מזהים בזה מדריגה גבוהה של אב המתמודד עם אסון של פטירת בנו. אולם לאמיתו של דבר אם נעיין בהלכות אבלות נגלה כי אין זו השקפת התורה. שכן בעוד שאב מתאבל על בנו רק שלושים יום, על אביו ואמו הוא מתאבל שנה שלילמה.

לכאורה יש כאן מקום להתפלל, הרי פטירת הורים זו דרך כל הארץ, לעומת זאת בני הנפטרים בחיי אביהם, אין זה דבר טבעי ורגיל. וא"כ לפי הבנתנו היינו מצפים שימי האבל על בני יימשכו יותר ימים מאשר אבל על הורים. והנה התורה מבהירה לנו שההיפך הוא הנכון! דווקא פטירתם של הורים, מחייבת אבלות גדולה ועמוקה יותר. הדבר אומר דרשני.

ונראה לפרש עפ"י הירושלמי האומר שבפטירת אב או אם, אדם מאבד את ההזדמנות לקיים מצוות כיבוד אב ואם. הפסד גדול זה אמור לעורר צער כה גדול עד שנדרשת תקופה של שנה שליה כדי להתמודד עם הצער ולנהוג מנהגי אבלות במשך כל התקופה הזו.

מכאן עלינו להסיק שיש לשנות את המבט בעניינים רבים הנקרים לנו בדרכנו בחיים. דהיינו להתנתק מההיבט הרגשי ומהגישה של דעת בני אדם. חובתנו לקבוע בנפשנו כי ישנו שיקול אחד ויחיד המעצב כל דבר בחיים - קיום רצון ה'. ואם בנידון דידן איבוד קיום המצוה, מעצב את דיני האבלות, כך גם בכל דבר. מעשה שתורם לקיום המצוות, נחשב חיובי וראוי, ואילו מעשה המונע קיום מצוה אפילו אם הוא אצילי ונעלה - הוא אינו ראוי.

נדמה שדוגמא מופלאה להליכה לאור עיקרון זה ראינו אצל מרן שר התורה זצ"ל. ערך אחד ויחיד עמד לנגד עיניו בכל רגע מימי חייו - לימוד התורה וקיום המצוות. כל השאר היה בבחינת בטליו ומבוטליו לא שרירין ולא קיימים. לאורו ניסע ונלך.

מיתת צדיקים

איתא במסכת זבחים (קטו): "כתיב 'ונועדתי שמה לבני ישראל ונקדש בכבודי', אל תקרי בכבודי אלא במכובדי. דבר זה אמר הקב"ה למשה ולא ידעו, עד שמתו בני אהרן. כיון שמתו בני אהרן אמר לו: אהרן אחי, לא מתו בניך אלא להקדיש שמו של הקב"ה וכו'. והיינו דא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן, מאי דכתיב 'נורא אלוקים ממקדשך' אל תקרי ממקדשך אלא

להערות: good7080@gmail.com

משנת הדרף

הארות והערות על הדרף היומי

כמה הערות על הדרף יבמות יג-ט
הרה"ג רבי נחמיה וואלך

א. גדר בנים וסימנים

קטנה שילדה - רב ספרא אמר בנים הרי הם כסימנים. רב זביד אמר אין בנים בלא סימנים, וברש"י - שהיולדת בקטנות חזקה הביאה סימנים. [דף יב:]

לכאורה יש לחקור בגדר בנים כסימנים אם הוי סיבה או סימן. דהיינו, האם עצם הלידה [והעיבור, עיי' תוס'] היא סיבת הפיכת הקטנה לגדולה, ושינוי זה שנעשה בגופה ע"י לידת הבנים הוא ההופכה בפועל לגדולה. או דלמא שזהו רק סימן, שאם יכולה היא לילד, סימן והוכחה הוא שגדלה כבר.

ובזה היה אפשר לבאר שרב ספרא סבר שבנים הם סיבת הגדלות, ולכן אם ילדה כבר הרי היא גדולה גם אם לא הביאה סימנים, אך רב זביד סבר שבנים הם רק סימן לכך שהיא גדולה, ולכן מצד עצמם אין בנים מועילים, אלא רק משום שהם מוכיחים על כך שהיא הביאה סימנים.

אם חקירה זו נכונה היא, אזי יש להקדים ולחקור חקירה זו עצמה על עצם הסימנים [ב' שערות], אם הם סיבה או סימן. האם הבאת סימנים היא המגדירה את הבגרות, והופכת ומוציאה את הבת מקטנות לגדלות, או שהיא רק הוכחה, וכשם - סימנים - הם סימן בעלמא לכך שבת זו כבר גדולה היא.

אך צריך לומר שאין ממש בחקירות אלו. כי לא יתכן לומר שמהות הגדלות היא הבאת שערות,

או לידה, או כל מצב גופני שהוא. אלא גדר גדול וגדולה הוא שיש בהם דעת, קטן אין בו דעת, ובגדול יש. חסרון הדעת הוא הקטנות, והדעת היא הגדלות. והסימנים שאמרו חכמים הם כפשוטן, סימנים המצביעים על הגדלות, שהרי את הדעת לא ניתן לראות, ולכן צריך סימנים המראים ומורים על כך שכבר הגיעה הדעת.

מעתה, רב ספרא סבר שבנים הם עוד סוג של סימנים, וכמו שערות כך בנים - זה וזה הם סימנים המוכיחים על הגדלות שהיא הדעת, ומשנכנסה דעת בקטנה שעה אחת שוב אינה יכולה למאן. אך רב זביד סבר שבנים מצד עצמם אפילו סימן לא הוו, וכל ענין הבנים הוא רק שיש לנו ראייה מצד הטבע שאם ילדה אז חזקה שהביאה סימנים, והסימנים דווקא הם הראיה שיש בה דעת.

י. לדבלתיים

לא זכינו להבין היאך עלמון דבלתימה שייכת כאן. [י:]

רבי נחמיה אומר כל תיבה שצריכה למ"ד בתחילתה נתן לה הכותב ה"א בסופה.

נו, מצרימה זה למצרים, ירושלימה - לירושלים. גם המדברה מתפרש אל המדבר [תוס']. אך עלמון דבלתימה - ויחננו בעלמון לדבלתיים?

וביותר - איך מפרנסים ויסעו מעלמון דבלתימה? ויסעו מעלמון לדבלתיים?

י"ל ע"י
משנתה של תורה - רכסים ©
054-846-8706
Mishnatar@gmail.com
153-4-653-1557

לרפואת
יוסף משה בן אורה | יצחק בן תמר
בתושח"י

זמני היום - לאופק רכסים

10:42 ס"ז תפילה	18:25 הדלקת נרות
12:46 חצות	06:35 נץ החמה
18:55 שקיעה	08:55 סוק"ש: מג"א
19:32 צאת שבת וי"ט	09:04 מג"א - 72
20:07 ר"ת	09:41 גר"א

מברכים ניסן • ר"ח יום שבת קודש •
המולד יהיה ביום שישי בשעה 04:36

זכנו לקבל שבתות
מתוך רוב בריאות ושמחה

לקוחות כללית ברכסים, לשירותכם מוקד שבת מרפאות סביון, רח' סביון 40 טל' 04-6641025

שעות פעילות

ליל שבת 18:00-20:00 | שבת 8:00-12:00

לשירותכם, מנהל קשרי קהילה ברכסים:
הרב דני בוקובזה 054-8457898

בס"ד

משנת המיסור

מציג של מן המשנה זצוק"ל

ליבם של ישראל * עובדות שסיפר מרן המשיח על מרן רבי חיים קנייבסקי זצוק"ל

מרן רבי דב יפה זצוק"ל

משקל רב, אילו היה לומד ככולם לא נהיה מה שהוא היום, הוא גרס דפי גמרא רבים וחזר הרבה, הקהילות יעקב חשש מה יהיה אתו, אך החזו"א אמר לו להניח לו ללכת בדרכו.

כל אחד יכול להצליח מאד אך בתנאי שלא יבגוד בעצמו, שלא יחקה אחרים, אלא ילך לפי כוחותיו ונטיותיו וכך הוא יכול להצליח. יש מרמזים, ונהיה אנחנו, עלינו להיות אנחנו! כשאדם מתבונן בעצמו ורואה את כוחותיו ונטיותיו, כך הוא יוכל להצליח, אך אם הוא ילך לפי מה שהחברה מעריכה ולא לפי נטיותיו, הוא לא יצליח, כי החברה לא תערך אותו, אך אם ילך לפי נטיותיו לבסוף יזכה להערכת החברה, כמו שכיום מעריכים מאוד את רבי חיים קנייבסקי, פעם חשבו שהוא רק בקי, אחרי שהוציא את ספר דרך אמונה, ראו שהוא גם למדן גדול.

שבצפון, ליד עפולה יש מקום ששמו 'שונם', מאז אנשים היו אנשים היו שם והתפללו שיזכו לזש"ק, מאז אני סופר כל אחד שהיה שם ונפקד, כבר למעלה ממאה אנשים היו פה, כדאי לך גם לנסוע להתפלל שם. באותו שיחה סיפר רבי חיים על אחד, שלמעלה מעשר שנים לא היו ילדים, הרופאים אמרו לו: כשיצמחו לך שערות על כף יד או יד אחת לך ילדים, מה אתה חושב? הוא התפלל והתפלל, והנה כשהיה מגיע לו טוב לו הוא נפקד, הוא הגיע יחד עם הרך הנולד לרופאים 'הכל יודעים', המה ראו כן תמהו, לא ילד אחד נולד לו, אלא כמה ילדים, עם כל ילד הוא הגיע לרופאים, אז אתה רואה אסור להישבר, סיים רבי חיים, השקט ניסר בחלל, כשבת קול חרישית עונם, אכ"ר.

'וניה אנחנו'

הגר"ח קנייבסקי שהוא שליט בכל התורה ולברכותיו

הלב ממאן להאמין, הרגשות ורגשות וגועשות, העין לא חודלת מלדמוע, האמנם, מלאך המוות יכול היה לנשמתו הטהורה של ליבן של ישראל, האמנם, יתכן שגופו הקדוש של רבינו רבי חיים קנייבסקי זצוק"ל מוטל עלי עפר, אך הטטנדר המיותם זועק אמנם גם אמנם, הלב שהיה לו מקום לכל התורה, הלב שהכיל את כל ישראל, חדל מלפעום.

הערצתו של רבינו המשיח זצוק"ל מן המפורסמות היא, אך בכל זאת, נזכיר כמה מעשים שסיפר רבינו על הגר"ח לכותב השורות עוד לפני שלושים שנה.

'עכשיו אני לא יכול לעזור לך'

בחור מאחת הישיבות כשהגיע גילו להגיש את דיחוי ללשכת גיוס, פנה לסדר את כל הגדרש, וכידוע חלק מתהליך הדיחוי, הוא בדיקות רפואיות, עם סימום את ההליך, פנה אליו הרופא שבדק אותו בפנים חמורות סבורות, שלפי ממצאי הבדיקה יש חשש סביר שהוא חולה באותו מחלה נוראה, לכן הוא מעדכן אותו שיפנה בדחיפות לרופא המטפל, הבחור היה הלום רעם, עוד קודם חזרתו לשיבה פנה לביתו של רבי חיים, גולל בפניו את הסיפור ושאלתו בפיו, מה לעשות, תשובתו של רבי חיים הייתה ברורה ופסוקה: שב תלמד! אותו בחור שכנראה לא שדאגתו גברה על מילותיו של רבי חיים, פנה לראש ישיבה שלו והשיח את ליבו, אותו ראש ישיבה התקשה לקבל את הכרעתו של רבי חיים, והציע לבחור בכל אופן לגשת להיבדק, הבחור נבדק, והנה הרע מכל התנפץ בפניו, הוא אכן חולה, כשליבו שבור ורוצץ פנה שוב לרבי חיים, מה אעשה עתה, ענה לו רבי חיים: **עכשיו אני לא יכול לעזור לך !! נורא !!**

אגרות הרפואה של הרמב"ם

מעשה נוסף: רופא שומר תורה ומצוות, בעל תשובה, פנה לרבי חיים הזמינו אותי לכנס רופאים העוסק בבעיה רפואית, איפה מוזכר בחז"ל בעיה כזו והטיפול בה, ענה לו רבי חיים: באמת בחז"ל לא מצאנו שהזכירו את הסיבוך הרפואי הזה, אבל באגרות הרפואה של הרמב"ם זה נמצא, פתח רבי חיים את אגרות הרמב"ם והראה לו בדיוק, והיה לפלא.

'אני סופר כל אחד שהיה שם'

מעשה נוסף, שנשמע מכלי ראשון: עברו, חלפו שנים אחר החתונה שלנו ולא זכינו להיפקד, התפללנו, ביקשנו, אך לא נושענו, לילה אחד כשהכאב מפלח את הלב ולא נתן לעפעפי תנומה ויותר לא יכולתי, החלטתי אלך ל'לדרמן' לשפון את לבי לפני רבי חיים - הלב שיש לו מקום לכולם, התפללתי בכוונה תפילת שחרית כותיקין, כשכולי תפילה שהקב"ה יסכים שברכתו של רבי חיים תחול עלי, לאחר התפילה פניתי לאחד הגבאים, אך נענית, שהרב ביקש שלא יבואו אליו לאחר התפילה, אם אתה רוצה תשאל את רבי חיים.

המשיך הלה לספר, פניתי לרבי חיים, רבי חיים הסכים, עליתי רק אני ורבי חיים, ללא גבאים, ללא אנשים מסביב, רוח של שכינה שרתה בחדר, הסכר נפרץ והדמעות החלו לזלוג מעיני מאין הפוגות, רבי חיים מסתכל בעיניו הרחמניות, נתן לי להירגע והחל את דברו: אתה יודע, לפני שנה הזמנו אותי להיות סנדק בעפולה

>>> משנת חכמים המשך מעמ' 1

להתפלל על סילוקו של צדיק שלא יעזבו, תפילות שמקשרות אותנו לגדול"י, כמו בתפילות שהיו בזמנו על הסטייפלער, על הרב שך והרב אלישיב וכל גדול"י, וגם אם לבסוף לא נענים, אך התפילות לא שבות ריקם, ועוזרות לדבר אחר, ועתה חסרנו את זה. אך

אמירת 'המקום ינחם אתכם' וכו' בניחום אבלי' הרב ישראל ארלנר

לע"נ מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי זצוק"ל

נוסח הנחמה

בני אשכנז אומרים 'המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים'. ומקורו נזכר בפרישה [סי' שצ"ג אות ג'] שכתב 'לכנסין לאבל ויושבין מעט ואומרים ה' ינחמן עם שאר אבלי ציון'.

ונוסח בני ספרד ותימן 'תנוחמו מן השמים' כדאיאת ברמב"ם [אבילות פי"ג ה"ב], ומקורו מדברי הגמ' בסנהדרין [י"ט]. דשם איתא דאומרים 'תתנחמו'.

חיוב אמירתו

החפץ חיים [אהבת חסד ח"ג סוף פ"ה] כותב דיסוד ענין ניחום אבלי, הוא כדי לנחמו מצער, ומנהג העולם שאומרים 'המקום ינחם אתכם' וכו', והאמנם שבוז יוצא ידי מצות ניחום אבלי, מ"מ יותר טוב אם יוכל לדבר על לבו ולהפיגו מצערן באיזה דיבורים, שזה עיקר הניחום, עכ"ד.

אולם בפרישה [הג"ל] כתב שאם אומר רק המקום ינחם וכו' לא יצא ידי חובת ניחום אבלי, אלא צריך גם לישיב מעט, עיי"ש.

'ינחם אתכם' בלשון רבים

בסידור היעב"ץ [עמ' תקל"ד] כתב שכשנחמם יחיד אמר 'ינחם אותך' וכשנחמם רבים יאמר 'אתכם'.

והגר"ח קנייבסקי [אלא ד' אמות של הלכה עמ' שא] כתב שגם אם מנחם אדם יחיד ואין עוד אבליים יאמר 'אתכם' בלשון רבים, כיון שזה הולך על כל אלו המצטערים באבל זה. ובמשמרת שמחות [פכ"ו הערה 16] הביא בשם הגר"ש אלישיב, שאומרים 'אתכם' כי הניחום הוא גם לנשמת המת.

אמירת 'ולא תוסיפו לדאבה עוד'

מקור הוספה זו הוא מהפסוק בירמיה [פלא"א פסוק י"א] לגבי אבלי ציון. והפרישה [הג"ל] לא הביא הוספה זו.

להערות: ia0527658778@gmail.com

אליבא דהלכתא

נדונו הלכה לעורר המעינים

אמירת 'המקום ינחם אתכם' וכו' בניחום אבלי' הרב ישראל ארלנר

והגר"ח קנייבסקי [שם] וכן הגר"ש דבליצקי [קובץ הנהגות עמ' 32] לא היו אומרים הוספה זו.

אולם הגר"ח זוננפלד הקפיד לומר 'ולא תוסיפו לדאבה עוד', דאל"כ משתמע מזה שחלילה יהיו בנחמה נוספת רח"ל. וכן הקפיד הגר"ש אלישיב. [משמרת שמחות שם הערה 17].

עניינת אמן

בקדמונים לא הוזכר כלל לענות אמן לאחר שאמרו להם 'המקום ינחם' וכו'. אמנם הרבה אבליים עונים. וכן הורה הגר"ש אויערבך [פני ברוך סי' י"א ס"ה] שיש לענות אמן, וכן נהג הגר"מ שטרנבוך [תשובות ונהגות ח"ה סי' ש"ט אות י"ט] וטעמו שזהו סימן לקבלת התנוחומין, עיי"ש.

והגר"ש אלישיב [הליכות איש עמ' רצ"ג] אמר שאין זה ברכה שחייבים לענות אמן, אלא אם רוצים יענו.

אמירתו בישיבה

הגר"ח קנייבסקי [שם] כשאמר המקום ינחם וכו' נהג לישיב, וכן נשמע בפרישה הג"ל. אולם לאחרים הורה שאפשר גם בעמידה. והגר"ש קנייבסקי [ארחות רבינו ח"ד עמ' ש"מ] נהג לאומר בעמידה. וכבר נמצא שכן נהג הלקט יושר [עמ' 91] לנחם בעמידה.

ולגבי האבל, כתב הש"ך [י"ד סי' שפ"ז] שבשעה שמנחמים את האבל צריך האבל לשבת. ובדברי מלכיאל [ח"ב סי' צ"ב] כתב הטעם, דהוא משום כבודם של המנחמים. וכן אם האבל עומד יכולים לנחמו בעמידה [לקט יושר שם בשם רבותיו], עיי"ש.

אמירתו בשבת

בגמ' [שבת י"ב] איתא שבשבת יאמר 'שבת היא מלנחם ונחמה קרובה לבוא', אולם המג"א [הובא במ"ב סי' רפ"ו סק"ג] כתב שגם בשבת יש להקל ולומר 'המקום ינחמן' וכו'. ועיין במג"א ובמחצת"ש [ריש סי' רפ"ז] הטעם שמקילים בזה.

ידליק את הנר הקטן שלו, בחיזוק הקטן שהוא יכול לעשות, ונאיר זה לזה מתוך דאגת אמת לדאוג ולהאיר לכולם, אולי נזכה שיצטרפו להיות אבוקה מסוימת, שיאירו לנו את החושך הזה שירד לעולם, ויאיר לנו את הדרך עד בוא משיח צדקנו, בב"א.

לחיות חיים טהורים, חיים של יראת חטא וקדוק הלכה, חיים שאין בהם אלא רק אהבת תורה ויראת שמים. כשיש לפתע הפסקת חשמל, וכ"א מדליק לפניו נר קטן, אך כל הנרות ביחד מאירים את כל הבימ"ד כולו. עוד רבי חיים איך יכול להיות? אך אם כ"א

מאיך היה כאן רעם וזעזוע, וניכר שכ"א מזועזע, והלב נרעש, ולא נבראו רעמים אלא לפשט עקמימות שבלב, הרעם בא לעורר אותנו, שננסה לתפוס את שבידנו מהדמות המופלאה הזו, להגדיל השאיפות, להתחזק בשקידת התורה, בשאיפה לידיעת התורה, בשאיפות

לאור בקשת עלון 'משנתה של תורה' להציג כמה עובדות והנהגות על מרן פאר הדור שר התורה רבי חיים קנייבסקי זצוקללה, בחרתי בעיקר דברים הקשורים יותר לנו תושבי עיר הק' רכסים מה שזכיתי לשמוע ולראות...
 א. במלחמת לבנון השני' שאלתי את מרן זצ"ל: האם צריך לעזוב את המקום.

מרן זצ"ל השיב: **"רכסים היא עיר של תורה והתורה מגנה"**. אלא שיש לציית להוראות (להיכנס למקומות מוגנים בעת צפירה).

שאלתי: ואם אצא מותר לחזור? מרן השיב בשלילה.

לאחר שנפלו עשרות פצצות באזורים הקרובים שהרעידו את הבית והלכבות של ילדי הבית... עברנו והתארחנו רחוק מזירת הטילים. לאחר זמן שאלתי אם אפשר לחזור ומרן לא הסכים. לאחר זמן מה שאלתי שוב ומרן עדיין השיב שלא, אלא שהוסיף שמסתבר שלאחר ט' באב המצב יסתדר.

ואכן כפי שאמר מרן, התורה של העיר שלנו הגנה על המקום, וזמן קצר לאחר ט' באב הסתיים המלחמה.

ב. מורנו המשגיח זצוק"ל שיישבינו זכה להצטופף בצילו ולהינות מאורו, שאל אותי פעם - בלי שום סיבה... "מה של' ר' חיים?". כמה ימים אח"כ הזדמן לי להיות אצל מרן ושם קרה בדיוק אותו דבר אך הפוך, שמרן בלי שום סיבה התעניין בשל' המשגיח? והשבתני שבדיוק כעת המשגיח דרש בשלמומו...

ג. פעם קרה שמרן זצ"ל הנבטא על המשגיח "א פיירו יונגר מאן", שאלתי אם אולי כוונתו למישהו אחר כי המשגיח כבר לא אברך צעיר? מרן חיך, והשיב "הכרתי אותו כשהוא היה צעיר..." (וכבר אז העריך אותו...).

ד. בשמיטה שעברה המשגיח זצ"ל שאל למה ר' חיים מורה ללמוד שביעית כסגולה לישועות, מה יש דווקא בזה? והוא מפרק לה - והשיב שאם ר' חיים אומר זה עצמו הופך את זה לסגולה.

ה. המשגיח זצ"ל פעם אמר שאדם אחר שהיו מגיעים אליו כל יום כ"כ הרבה אנשים... היה מסוכן לשהות לידו מרוב גאוותו... לעומת ר' חיים שנשאר כזה עניו...

ו. כשר' חיים התחיל להתייחס למוסד מסוים ברכסים כמוסד האישי שלו, המשגיח התרגש

ואמר שכעת מסתמא יהיה למוסד יותר סיעתא דשמיא.

ז. המשגיח זצ"ל התעניין לשמוע על ר' חיים, ובין היתר סיפרתי לו על אברך שהביא ספר חדש שחיבר, וביקש ממרן זצ"ל אם יוכל לכתוב עליו הערות (יתכן שמרן אמר לו שהוא מתכוון לעיין בו בהמשך) ושמרן השיב שאם יהיה לו זמן...

המשגיח הזדעזע איך האברך העז בכלל לבקש כזה דבר ואמר, "הוא משוגע!!!"
ח. היה פעם שמרן הגרמ"י לפקוביץ זצוק"ל הורה איזו הוראה גורלית. לאחר זמן רב שאלתי שאלה דומה את מרן הגרמ"י זצ"ל, שהורה אחרת.

כששמתי לב לסתירה שאלתי את הגאון הגדול רבי אברהם גנחובסקי זצ"ל מה לעשות... הוא השיב "תחזור לר' מיכל יהודה ותשאל אותו".

הצגתי שוב את השאלה לפני מרן הגרמ"י זצ"ל שהשיב שזה מידי מורכב לענות... אמרתי שאני יכול לשאול את ר'

חיים אבל חוששני שיענה אחרת... מרן הגרמ"י השיב: **ר' חיים הוא משהו אחר לגמרי (ממנו) "את דבר ד' בפיו"**.

ליתר בטחון שאלתי האם זה אומר לעשות כמו ר' חיים, למרות שראש הישיבה (הגרמ"י) אולי יסבור אחרת? הגרמ"י השיב בחיוב.

ט. בעבר מרן היה מעודד אותי לנסוע לחו"ל כדי לגייס כספים עד שהגיעה שנת השמיטה הקודמת שאז אמר, מאחר שזהו זמן המסוגל יותר שמישיח יגיע, וכמובא בחז"ל שבמוצאי שביעית בן דוד בא, לכן לא כדאי לנסוע.

אח"כ עם הזמן הבנתי ממנו (כהוראה אישית) שעדיף להפסיק לנסוע לגמרי לחו"ל, ושהסיבה הינה כפי שאמר רבנו החפץ חיים זצוק"ל עפי" חז"ל שכשמישיח יגיע יהיה דין גדול ולא כל מי שבחז"ל יאפשרו לו להגיע לא"י, אבל אמר החפץ חיים, מי שכבר בא"י יוכל

קהילות קודש
מרתת יושבי בני המדרש

בעניין כיבוד אב ואם
הרב שלמה יונברג • קהילת בית יצחק

יעקב מולכו דאם אביו אמר לו שישקוהו דבר שמזיק לו אבל ודאי אין סכנה, ישמע לו, והרי לכאן יש לאב איסור לשתות דבר המזיקו. וצ"ע.

עוד יל"ע בהא דאיתא שם דף ל' ע"ב ת"ר איש אין לי אלא איש אשה מנין כשהוא אומר תיראו הרי כאן שניים, א"כ מה ת"ל איש איש סיפק בידו לעשות אשה אין סיפק בידה לעשות משום שרשות אחרים עליה.

וצ"ב דהרי פסק השו"ע שם סעיף כ"ד דחייב אדם לכבד חמיו, וא"כ נימא דאדרבא אם אביה מבקש שתכבדנו, ובעלה ג"כ מבקש, תקדים את אביה שהרי בעלה נמי חייב בכבודו מדין חמיו. ונימא את ובעלך חייבים בכבוד אביך.

וכן ק' במה שפ' הרמ"א שם באותו הסעיף דחייב לכבד זקנו אלא שכבוד אביו קודם לכבוד זקנו, ואמאי לא נימא אתה ואביך חייבין בכבוד זקנך.

וצ"ל דרק בכיבוד אב ואם דחייבם שווה מהני האי סברא להקדים את האב, אבל באישה שחייבת טפי בכבוד בעלה, וכן באביו וזקנו שחייב טפי בכבוד אביו, לא נימא האי סברא להקדים את זקנו.

אך זה ניחא לגבי כבוד זקנו, אך לגבי כבוד בעלה ק', דהרי בכבוד אביה חייבת מדאורייתא וכבוד בעלה לכאן רק מדרבנן, ואף אי הווי דאורייתא, מ"מ ודאי כבוד אביה חשיב טפי שהרי השווה הכתוב כיבוד אב ואם לכבוד המקום.

ואפש"ל דא"י רק שחייבת בכבוד בעלה, אלא שמשועבדת לו, וכלשון הגמ' מפני שרשות אחרים עליה, ודמי לחוב ממון, ואכמ"ל.

שיהיו הדברים לע"נ מרן בעל הדרך אמונה זצוק"ל ועיין בספרו ארחות יושר בעניין חומר מצות כיבוד אב ואם, וכתב שם שאיך שאדם מתנהג כלפי אביו כך יתנהגו בניו עמו.

לקוות שאם כבר שם לא יגורש. לאחר שהופעל עלי לחץ מנדבנים בעניין... נאלצתי לשאול את מרן הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל האם אני צודק לא לנסוע לחו"ל כפי שהמליץ מרן הגר"ח...?

רבי יעקב השיב: **שיש לשוב בתשובה על עצם השאלה.**

י. עובדה נוספת ארעה בסוף חיי מרן המשגיח זצ"ל. ספרתי לו שכשבני התינוק היה חולה מרן אמר לי להתפלל לרפואתו אבל "תלמוד תורה כנגד כולם".

כששמע זאת המשגיח בקש שאשאל ר' חיים כדלהלן. וז"ל השו"ת:

שאלה: המשגיח הגה"צ רבי דב יפה שליט"א בקש שאשאל את מרן שליט"א:

1. האם הבנתי נכון שמרן שליט"א סובר שלמרות שההשתדלות הכי טובה זו תפלה, מכל מקום תלמוד תורה כנגד כולם - גם בכדי לזכות לישועות. ולכן כשיש צורך לישועה - אין להרבות מידי בתפלה על חשבון הלימוד?

2. במצבים שצריך ישועה, האם וכמה זמן יש להרבות בתפלה על חשבון הלימוד?

תשובה: נישט צו פיל (לא מידי הרבה).

שאלה: ומתי יכולים להפסיק באמצע הלימוד, לתפלה לישועה?

תשובה: אביסל מעג מאן מפסיק זיין (קצת מותר להפסיק).

יא. נאלצתי פעם לשאול את מרן זצ"ל, איך להתייחס למי שביקש שאסביר לו (למרן), שברור שהטעו אותו... (עפ"ל), ואילו היה יודע המציאות האמיתי, בודאי לא היה יוצא בכזו חריפות נגדם?

מרן ענה: "מבלבל בראש", **וחיך והוסיף בשאלה:** "הוא נורמלי?" **עניתי:** נראה שכן, **ומרן הגיב:** "ספק גדול!"

בזמנו ספרתי את זה להמשגיח זצ"ל, והוא ממש נהנה, וחזר על הסיפור כמה פעמים.

בהזדמנות שמעתי ממרן זצ"ל איך שלזול בגדולי הדור גרוע מחילול שבת... רח"ל, והאריך בענין.

אגב, המשגיח זצ"ל אמר לי, שקורה מידי פעם שאינו מבין את גדולי ישראל אבל **ברור שתמיד מבטל דעתו לדעתם...** ואכמ"ל.

ויה"ר שהדברים יהיו לעילוי נשמתו הגדולה של מרן זצ"ל